

مخزومی جاویدان

واژگان کلیدی

تحدی
قرآن

اعجاز
محتوایی

اعجاز
لفظی

درس نامه

دل رمیده ما را انیس و مونس شد
به غمزه مسئله آموز صد مدرس شد

ستاره‌ای بدرخشید و ماه مجلس شد
نگار من که به مکتب نرفت و خط ننوشت

«حافظ»

پیام شعر: بیت اول به «بعثت پیامبر (ص) و ولایت معنوی ایشان» و بیت دوم به «درس نخوانده بودن (امی بودن)» پیامبر (ص) اشاره می‌کند. قرآن کریم، آخرین کتاب الهی است که بر خاتم پیامبران نازل شده و گواه و دلیل نبوت ایشان است.

پرسش

۱- چرا معجزه جاوید پیامبر خاتم از نوع کتاب است؟

۲- قرآن کریم از چه جهاتی معجزه است؟

تصور کنید که شما در چند هزار سال قبل زندگی می‌کردید و یک روز می‌شنیدید که شخصی به نام موسی خود را پیامبر خدا معرفی کرده است و ادعا می‌کند از جانب خدا برای هدایت انسان‌ها دستوراتی را آورده است. شما چگونه یقین می‌کردید که او در ادعایش صادق است و واقعا از جانب خداوند آمده است؟

معجزه

تعریف معجزه: هرگاه پیامبری از سوی خداوند مبعوث می‌شد، برای اینکه مردم دریابند که وی با خداوند ارتباط دارد و از طرف او مأمور به پیامبری شده است، کارهای خارق‌العاده‌ای انجام می‌داد که هیچ کس بدون تأیید و اذن خداوند قادر به انجام آن‌ها نبود.

- قرآن کریم این کارهای خارق‌العاده را «آیت» یعنی نشانه و علامت نبوت می‌خواند.

- اندیشمندان اسلامی آن را معجزه می‌نامند، (پیرا) زیرا عجز و ناتوانی سایر افراد در این امور آشکار می‌شود.

البته معجزات پیامبران گذشته فقط برای مردم آن زمان قابل مشاهده بود و امروز اثری از آن‌ها باقی نمانده است.

قرآن کریم، معجزه جاوید پیامبر اکرم (ص):

معجزه آخرین پیامبر الهی که دینش برای مردم تمامی دوران‌ها تا روز قیامت خواهد بود، باید به گونه‌ای باشد که:

۱- مردم زمان خودش به معجزه بودن آن اعتراف کنند و آن را فوق توان بشری بدانند.

۲- آیندگان هم معجزه بودن آن را تأیید کنند.

از این رو، خداوند معجزه اصلی پیامبر اکرم (ص) را قرآن کریم قرار داد؛ معجزه‌ای از جنس «کتاب»؛ کتابی که هیچ کس توان آوردن مانند آن را ندارد.

دعوت به مبارزه قرآن کریم (تحدی):

خداوند به کسانی که در الهی بودن قرآن کریم شک دارند پیشنهاد کرده است که کتابی همانند آن را بیاورند.

و برای این که عجز و ناتوانی آن‌ها را نشان دهد این پیشنهاد را به ده سوره کاهش داده است.

● و برای اثبات نهایت عجز و ناتوانی آنان پیشنهاد آوردن حتی یک سوره مانند سوره‌های قرآن را هم به آن‌ها داده است:

آیه ۳۸ سوره یونس

(أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ قُلْ فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِّثْلِهِ)

ترجمه آیه: آیا می‌گویند او به دروغ، آن [قرآن] را به خداوند نسبت داده است؟ بگو: اگر می‌توانید یک سوره همانند آن را بیاورید.

پیام‌های آیه:

پیام اصلی: تحدی قرآن کریم

- ۱- قرآن در پاسخ به کسانی که می‌گویند قرآن، از زبان پیامبر (ص) است و نه خدا، آن‌ها را به مبارزه دعوت کرده (تحدی) و می‌گوید اگر می‌توانید تنها یک سوره مانند آن بیاورید.
- ۲- پیشنهاد آوردن حتی یک سوره مانند قرآن، نهایت عجز و ناتوانی کسانی را که در الهی بودن قرآن شک دارند، اثبات می‌کند.

این دعوت به مبارزه را «تحدی» می‌گویند و خداوند تأکید می‌کند که هیچ‌گاه، هیچ‌کس نمی‌تواند در این مبارزه پیروز شود و همانند قرآن را بیاورد:

آیه ۸۸ سوره اسراء

(قُلْ لَّيْنِ اجْتَمَعَتِ الْإِنْسُ وَالْجِنُّ عَلَىٰ أَنْ يَأْتُوا بِمِثْلِ هَذَا الْقُرْآنِ لَا يَأْتُونَ بِمِثْلِهِ وَ لَوْ كَانَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ ظَهِيرًا)

ترجمه آیه: بگو اگر تمامی انس و جن جمع شوند تا همانند قرآن را بیاورند، نمی‌توانند همانند آن را بیاورند، هر چند پشتیبان هم باشند.

پیام‌های آیه:

پیام اصلی: ناتوانی مخلوقات در پاسخ به تحدی قرآن

- ۱- تأکید بر ناتوانی مطلق انسان (و جن هر مخلوقی)) در آوردن سوره‌ای مانند قرآن
- ۲- آیه بیانگر مبارزه‌طلبی و تحدی قرآن کریم در همه زمان‌هاست.

از آن روز که قرآن کریم دعوت به مبارزه را اعلام کرده است بیش از چهارده قرن می‌گذرد و این دعوت همچنان ادامه دارد. مخالفان سرسخت اسلام از همان ابتدای نزول قرآن کریم تاکنون، در این باره تلاش بسیار کرده‌اند تا عظمت قرآن را زیر سوال ببرند، اما نتوانسته‌اند سوره‌ای حتی به اندازه سوره «کوثر» بیاورند که اندیشمندان و متخصصان زمان، برابری آن را با سوره‌ای از قرآن بپذیرند؛ در حالی که آسان‌ترین راه برای غیرالهی نشان دادن اسلام و قرآن کریم، آوردن سوره‌ای مشابه یکی از سوره‌های این کتاب الهی است. آری، از گذشته دور تا امروز، مخالفان قرآن کریم متن‌هایی ارائه کرده‌اند که برای افراد غیرمتخصص ممکن است بی‌عیب جلوه کند، اما تاکنون هیچ یک از این متن‌ها در مراکز علمی و تخصصی، مورد قبول واقع نشده است و جملگی به فراموشی سپرده شده‌اند.

فنایت کلاسی

به نظر شما چرا خداوند معجزه آخرین پیامبر خود را کتاب قرار داده است؟

چون اگر مانند معجزه سایر پیامبران منحصر به انجام افعال خاصی مانند زنده کردن مردگان یا تبدیل عصا به اژدها بود تنها برای مردمان همان عصر معجزه محسوب می‌شد. تنها کتاب است که می‌تواند در تمامی زمان‌ها به عنوان معجزه در دسترس همگان باشد و پس از رحلت پیامبر خاتم نیز به عنوان نشانه و گواه نبوت وی جاودانه بماند. به عبارت دیگر از آنجا که پیامبر اکرم آخرین پیامبر و تعلیمات ایشان برای همه زمان‌ها و دوران‌های بعد از اوست، سند نبوت و حقانیت او نیز باید به گونه‌ای باشد که در همه زمان‌ها و دوران‌ها حاضر باشد و اگر چنین نبود امروز ما نمی‌توانستیم ثابت کنیم که پیامبر اسلام از جانب خدا آمده است. زیرا هنوز دعوت قرآن به آوردن ده آیه یا یک سوره از قرآن موضوعیت دارد و مخالفان تا کنون نتوانسته‌اند سوره‌ای مشابه با یکی از سوره‌های قرآن ارائه کنند و این نشانه جاودان بودن این معجزه است.

جنبه‌های اعجاز قرآن کریم

هر کتابی از دو جنبه قابل بررسی است: اول از جنبه لفظی و دوم از جنبه محتوایی. قرآن کریم در هر دو جنبه معجزه است:

۱- اعجاز لفظی

خداوند برای بیان معارف ژرف و عمیق قرآن، زیباترین و مناسب‌ترین کلمات و عبارات را انتخاب کرده است (پ/ا؟) تا: ① به بهترین وجه، معنای مورد نظر را برساند و ② دل‌های آماده را به سوی حق جذب کند.

به همین جهت، هر کس با زبان عربی آشنا باشد، به محض خواندن قرآن، (په پیز را «رمی‌یابد؟») در می‌یابد که آیات آن با سایر سخن‌ها کاملاً فرق می‌کند و به شیوه‌ای خاص بیان شده است.

این حقیقت (اعجاز لفظی قرآن و تفاوت آن با سایر سخن‌ها) از همان آغاز نزول مورد توجه همگان و حتی مخالفان قرار گرفته بود. ساختار زیبا و آهنگ موزون و دلنشین کلمه‌ها و جمله‌ها، شیرینی بیان و رسایی تعبیرات با وجود اختصار [علت] سبب شده بود که سران مشرکان، مردم را از شنیدن قرآن منع کنند و اگر کسی برای شنیدن قرآن نزد پیامبر می‌رفت یا از پشت دیوار خانه پیامبر، به قرآن خواندن ایشان گوش فرا می‌داد، او را مجازات می‌کردند. [معلول].

همین زیبایی لفظی [علت] سبب نفوذ خارق‌العاده این کتاب آسمانی در افکار و قلوب در طول تاریخ شده است و بسیاری از مردم به خصوص ادیبان و دانشمندان تحت تاثیر آن مسلمان شده‌اند. [معلول].

۲- اعجاز محتوایی

گذشته از اعجاز لفظی، قرآن کریم از نظر محتوا و مطالب آن دارای ویژگی‌هایی است که نشان می‌دهد از قلم هیچ اندیشمندی تراوش نکرده است، چه رسد به شخصی که قبل از آن، چیزی نوشته و آموزشی ندیده است. این جنبه از اعجاز برای کسانی که زبان قرآن را نمی‌دانند و فقط از ترجمه‌ها استفاده می‌کنند نیز قابل فهم و ادراک است.

مقایسه

اعجاز لفظی	کسی که با زبان عربی آشناست، تفاوت آن با سایر سخن‌ها را درک می‌کند.
اعجاز محتوایی	برای کسی که زبان قرآن را نمی‌داند و فقط از ترجمه‌ها استفاده می‌کند هم قابل فهم و درک است.

برخی از جنبه‌های اعجاز محتوایی عبارتند از:

- (الف) انسجام درونی در عین نزول تدریجی
- (ب) تأثیرناپذیری از عقاید دوران جاهلیت
- (ج) جامعیت و همه‌جانبه بودن
- (د) ذکر نکات علمی بی‌سابقه

الف) انسجام درونی در عین نزول تدریجی:

می‌دانیم که آثار و نوشته‌های اولیه دانشمندان و متفکران با آثار دوران پختگی آن‌ها متفاوت است. از این رو دانشمندان معمولاً در نوشته‌های گذشته خود تجدید نظر می‌کنند و اگر بتوانند، کتاب‌های گذشته خود را اصلاح می‌نمایند. (عزم انبسام «رونی در آثار و نوشته‌های متفکران و دانشمندان»)

با این که بیش از شش هزار آیه قرآن کریم در طول ۲۳ سال به تدریج نازل شده و درباره موضوعات متنوع سخن گفته است، نه تنها میان آیات آن تعارض و ناسازگاری نیست، بلکه آیاتش دقیق‌تر از اعضای یک بدن با یکدیگر هماهنگی دارند و همدیگر را تأیید می‌کنند.

تدبیر در قرآن

خداوند در قرآن می‌فرماید:

آیه ۸۲ سوره نساء

(افلا یتدبرون القرآن و لو کان من عند غیر الله لوجدوا فیہ اختلافاً کثیراً)

ترجمه آیه: آیا درباره قرآن نمی‌اندیشند؟ اگر از نزد غیر خدا می‌بود در آن ناسازگاری بسیار می‌یافتند.

پیام‌های آیه:

پیام اصلی: نبودن هیچ اختلاف و تعارض در قرآن

۱- یکی از دلایل الهی بودن قرآن، نبودن اختلاف در محتوای این کتاب است.

۲- آیه به انسجام درونی در عین نزول تدریجی از ویژگی‌های اعجاز محتوایی قرآن کریم اشاره می‌کند.

نکته

☑ در این آیه عبارت «افلا یتدبرون القرآن» چون به تفکر و تدبیر اشاره می‌کند می‌تواند بیانگر «تأثیرناپذیری از عقاید دوران جاهلیت» هم باشد.

با توجه به آیه فوق بیان کنید که چرا خداوند به این نکته تأکید دارد که اگر قرآن از جانب غیر خدا بود، قطعاً ناسازگاری و اختلافات زیادی در آن یافت می‌شد؟

اگر از جانب غیر خدا بود در آن اختلافات زیادی یافت می‌شد. به‌طور مثال برخی از دانشمندان نظریه‌ای را ارائه می‌کنند بعد از چند سال یا آن را اصلاح می‌کنند یا آن را رد می‌کنند. یا برخی علما به مرور زمان و در اثر پختگی و کامل شدن علمشان کتاب‌های خود را اصلاح می‌کنند. اما قرآن با این که در طول ۲۳ سال و در موقعیت‌های گوناگون نظیر جنگ و صلح، آرامش و بحران و ... نازل شده است. در نهایت زیبایی ادبی، هماهنگی و انسجام مفهومی و غنایی معرفتی است و هیچ قسمت آن قسمت دیگر را نفی نمی‌کند. اگر قرآن توسط پیامبر یا هر فرد دیگری در این مدت طولانی تنظیم شده بود، اختلافات زیادی در آن پدید می‌آمد و موضع پیامبر در رخدادهای جدید تغییر می‌یافت.

ب) تأثیر ناپذیری از عقاید دوران جاهلیت:

تعریف فرهنگ: مجموعه‌ای از افکار، عقاید و آداب و رسوم است که در هر دوره‌ای از زمان، مردم را کم و بیش تحت تأثیر قرار می‌دهد. فرهنگ مردم حجاز آمیزه‌ای از عقاید نادرست و آداب و رسوم خرافی و شرک‌آلود بود. با وجود این قرآن کریم:

- ① نه تنها از این فرهنگ تأثیر نپذیرفت،
- ② بلکه به شدت با آداب جاهلی و رسوم خرافی آن مبارزه کرد و به اصلاح جامعه پرداخت.
- ③ از موضوع‌هایی همچون عدالت‌خواهی، علم دوستی، معنویت و حقوق برابر انسان‌ها سخن گفته است.

ج) جامعیت و همه‌جانبه بودن:

قرآن کریم با وجود این که حدود پانزده قرن پیش نازل شده:

- ① در مورد همه مسائل مهم و حیاتی که انسان در هدایت به سوی کمال بدان نیاز دارد، سخن گفته و چیزی را فروگذار نکرده است.
  - ② این کتاب فقط از امور معنوی یا آخرت و رابطه انسان با خدا سخن نمی‌گوید،
  - ③ بلکه از زندگی مادی و دنیوی انسان، مسئولیت‌های اجتماعی و رابطه وی با انسان‌های دیگر سخن می‌گوید و برنامه‌ای جامع و همه‌جانبه را در اختیارش قرار می‌دهد.
- امام باقر (ع) می‌فرماید:

«خداوند آنچه را که امت تا روز قیامت به آن احتیاج دارد، در کتابش [قرآن] آورده است.»

پیام حدیث: حدیث بیانگر جامعیت و همه‌جانبه بودن قرآن کریم است.

پرسش

منظور از آنچه مورد نیاز است چیست؟

پاسخ: منظور نیازهای مربوط به برنامه زندگی و هدایت انسان‌هاست؛ یعنی همان نیازهایی که پیامبران به خاطر آن‌ها فرستاده شده‌اند. (نیازهای برتر یا بنیادین)

د) ذکر نکات علمی بی‌سابقه:

در جامعه‌ای که علم و دانش جایگاهی نداشت و خبری از رشته‌هایی مانند فیزیک، زیست‌شناسی، گیاه‌شناسی و ستاره‌شناسی نبود، قرآن کریم به برخی نکات علمی اشاره می‌کند که در تمام دنیای آن روز بی‌سابقه بود و بعدها به مرور زمان توسط دانشمندان کشف گردید.

اشاره به این قبیل نکات علمی (گویای پیوست؟) گویای آن است که:

۱- قرآن کریم بسیار فراتر از علم آن روز جامعه سخن گفته است.

۲- ذکر این قبیل نکات علمی فقط از کسی ساخته است که آگاه به همه علوم باشد، یعنی خداوند متعال.

به چند نمونه از این نکات علمی قرآن توجه کنید:

۱- حرکت زمین:

چهار قرن پیش در سرزمین اروپا، گالیله به دلیل این که زمین را متحرک خوانده بود، در دادگاه محاکمه شد، در آن دوران تصور بر این بود که زمین ثابت است و خورشید و سایر سیارات به دور آن می‌چرخند. اما در چهارده قرن پیش و در زمانی که هیچ‌یک از ابزارهای نجومی امروزی در دست بشر نبود، قرآن کریم در آیات خود به حرکت زمین اشاره می‌کند که از آن جمله، تشبیه زمین به ذلول است. ذلول به شتری گفته می‌شود که به گونه‌ای حرکت می‌کند که سوار خود را نمی‌آزارد. تشبیه زمین به «ذلول» به خوبی به حرکت هموار و همراه با آرامش زمین اشاره دارد.

۲- انبساط جهان:

نظریه انبساط جهان، یکی از مهم‌ترین کشفیات نجومی انسان در قرن بیستم است. بر طبق این نظریه، کهکشان‌ها با سرعت فوق‌العاده‌ای در حال حرکت و فاصله گرفتن از یکدیگرند که در نتیجه آن، جهان هستی مدام در حال گسترش و انبساط است. مطلبی که خداوند در قرآن کریم به آن اشاره کرده است:

آیه ۴۷، سوره ذاریات

(وَ السَّمَاءَ بَنَيْنَاهَا بِأَيْدٍ وَإِنَّا لَمُوسِعُونَ)

ترجمه آیه: و آسمان را با قدرت خود برافراشتیم و همواره آن را وسعت می‌بخشیم.

پیام‌های آیه:

پیام اصلی: انبساط جهان، یکی از نکات علمی بی‌سابقه است که در قرآن ذکر شده است. انبساط و گسترش دائمی جهان از جمله کشفیات انسان در قرن اخیر است که خالق هستی ۱۴۰۰ سال پیش در قرآن کریم آن را بیان فرموده است.

ندب در قرآن

آیه ۴۸، سوره عنکبوت

(وَ مَا كُنْتَ تَتْلُو مِنْ قَبْلِهِ مِنْ كِتَابٍ وَ لَا تَخْطُ بِيَمِينِكَ إِذَا لَا تَرْتَابِ الْمُبْطَلُونَ)

ترجمه آیه: و پیش از آن هیچ نوشته‌ای نمی‌خواندی و با دست خود آن را نمی‌نوشتی که در آن صورت کجروان به شک می‌افتادند.

پیام‌های آیه:

پیام اصلی: اتمی و درس نخونده بودن پیامبر (ص)

- ۱- اگر پیامبر خواندن و نوشتن می‌دانستند و یک نویسنده و ادیب بودند، جای آن داشت که باطل‌اندیشان درباره الهی بودن قرآن دچار شک شوند.
- ۲- اتمی بودن پیامبر (ص) یک عامل تأثیرگذار مثبت در حقانیت دعوت و بی‌اثر کننده تردید شکاکان نبوت آن بزرگوار و نشانی برای اعجاز جاودانه ایشان بود.
- ۳- با بیت «نگار من که به مکتب نرفت و خط نوشت/ به غمزه مسئله آموز صد مدرس شد» هم مفهوم است.

چرا خداوند معجزه جاوید خود را توسط پیامبری به دست مردم رساند که نزد هیچ کس درس نخونده بود؟ اگر این کتاب توسط

یکی از درس‌خواندگان و دانشمندان جامعه آورده می‌شد، ممکن بود چه شک و شبهه‌ای ایجاد شود؟

فلسفه درس خواندن پیامبر (ص) همانطور که قرآن، در آیه بالا اشاره کرده است، این است که اگر پیامبر (ص) می‌توانست بخواند و بنویسد مورد تهمت قرار می‌گرفت و می‌گفتند که این آیاتی که برای مردم می‌خواند وحی الهی نیست بلکه یا آن‌ها را از خود می‌گوید یا کسی به او آموخته است، این خود می‌توانست در اذهان مردم شک و تردید ایجاد کند، همان‌طور که قرآن این موضوع را از زبان مخالفان بیان کرده است: «و لقد نعلم انهم يقولون انما يعلمه بشر» ولی خواندن و نوشتن پیامبر این تهمت را خنثی کرد، چنانچه امام رضا در مناظره با علمای ادیان مختلف خطاب به رأس الجالوس (عالم یهودی) فرمودند: «از جمله دلایل صدق پیغمبر ما آن است که او شخصیتی یتیم، تهیدست و چوپان بود هیچ کتابی نخونده و نزد هیچ استادی نرفته با این حال کتابی آورد که حکایت پیامبران و خیر گذشتگان و آیندگان در آن آمده بود.»

اندیشه و تحقیق

۱- به نظر شما چرا اندیشه دانشمندان به مرور زمان تغییر می‌کند؟ این ویژگی چگونه الهی بودن قرآن را اثبات می‌کند؟

زیرا دانشمندان روز به روز پخته‌تر شده و به علم بیش‌تری دست پیدا می‌کنند. اگر قرآن، الهی نبود و توسط یک انسان یا حتی دانشمندان نوشته شده بود ناسازگاری و اختلافات زیادی در آن پیدا می‌شد چون آثار اولیه دانشمندان با آثار دوران پختگی آن‌ها متفاوت است و اغلب دانشمندان آثار خود را اصلاح می‌کنند. اما آیات قرآن با وجودی که طی ۲۳ سال به تدریج نازل شده نه تنها ناسازگاری ندارد بلکه آیاتش دقیق‌تر از اعضای یک بدن هماهنگ و تأیید کننده یکدیگرند.

۲- با توجه به دو متن زیر به سوالات پاسخ دهید.

الف) شاید نتوان کتابی را در جهان یافت که در آن به اندازه قرآن کریم به تعقل، تفکر و علم‌دوستی تأکید شده باشد. در این کتاب، بیش از ۷۷۰ بار از علم، ۱۸۵ بار از گوش دادن و توجه کردن، ۴۹ بار از عقل، ۱۸ بار از فکر کردن، ۱۳۲ بار از تبیین و دلیل، و نیز ده‌ها کلمه دیگر مانند قلم و کتاب که به تفکر و علم مربوط می‌شوند، نام برده شده است. همچنین آیات متعددی در نکوهش جهل، غفلت، و تعقل نکردن وجود دارد.

ب) در جامعه آن روز عربستان و حتی دیگر نقاط جهان، کرامت زنان نادیده گرفته می‌شد. به‌گونه‌ای که اگر خانواده‌ای فرزند دختر به دنیا می‌آورد، احساس شرم می‌کرد. در چنین فضایی، قرآن کریم با بیان کرامت زن و تساوی وی با مرد در انسانیت اعلام کرد: هر کس، از مرد و زن، عمل صالح انجام دهد و اهل ایمان باشد، خداوند به او حیات پاک و پاکیزه می‌بخشد و عمل هیچ مرد و زنی را ضایع نمی‌کند. علاوه بر این قرآن کریم برای زنان حقوق خانوادگی و اجتماعی قائل شد، در مالکیت به او استقلال بخشید و بهره کارش را از آن خودش دانست؛ هزینه خانواده را از دوش او برداشت و بر دوش مرد قرار داد و به خصوص بر کرامت، عزت و عفافش تأکید کرد تا در جامعه مورد سوء استفاده مرد قرار نگیرد.

متن «الف» به کدام یک از انواع اعجازهای لفظی و محتوایی اشاره می‌کند؟

اعجاز محتوایی (تأثیرناپذیری از عقاید دوران جاهلیت)

متن «ب» به کدام یک از انواع اعجاز محتوایی اشاره می‌کند؟

تأثیرناپذیری از عقاید دوران جاهلیت

پیمانه‌های ۱۵ تا ۱۹

پیمانه ۱۹ ۱۰ سؤال	پیمانه ۱۸ ۱۰ سؤال	پیمانه ۱۷ ۱۰ سؤال	پیمانه ۱۶ ۵ سؤال	پیمانه ۱۵ ۱۰ سؤال
----------------------	----------------------	----------------------	---------------------	----------------------

سؤال‌های تشریحی
شامل ۴۵ سؤال

آیات قرآن و احادیث

۱۲۶. ۱. عبارت شریفه «أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ قُلْ فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِثْلِهِ» بیانگر چه موضوعی است؟ (کتاب درسی، صفحه ۳۷)
۱۲۷. ۲. مطابق با مفهوم عبارت قرآنی «قُلْ لِّئِنِ اجْتَمَعَتِ الْإِنْسُ وَالْجِنُّ عَلَىٰ أَنْ يَأْتُوا بِمِثْلِ هَذَا الْقُرْآنِ ...» کدام تأکید قرآنی گوشزد شده است؟ (کتاب درسی، صفحه ۳۸)
۱۲۸. ۳. با توجه به آیه ۸۸ سوره اسراء: «قُلْ لِّئِنِ اجْتَمَعَتِ الْإِنْسُ وَالْجِنُّ عَلَىٰ أَنْ يَأْتُوا بِمِثْلِ هَذَا الْقُرْآنِ ...»: خداوند در بیان چه موضوعی می‌فرماید: «لایأتون بمثله»؟
ب- از توجه در مفهوم عبارت قرآنی «و لو كان بعضهم لبعض ظهيرا» چه مفهومی دریافت می‌گردد؟
۴. با توجه به عبارت قرآنی «و لو كان من عند غير الله لوجدوا فيه اختلافا كثيرا»، دلیل الهی بودن قرآن چیست؟ (کتاب درسی، صفحه ۴۰)
۱۳۰. ۵. آیه شریفه «و السماء بيناها بايدي و انا لموسعون» در مورد کدام جنبه از اعجاز محتوایی قرآن است؟ (کتاب درسی، صفحه ۴۲)
۱۳۱. ۶. با توجه به آیه «أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ الْقُرْآنَ وَلَوْ كَانَ مِنْ عِنْدِ غَيْرِ اللَّهِ لَوَجَدُوا فِيهِ اخْتِلافا كثيرا» پاسخ دهید: الف- آیه بیانگر کدام جنبه از اعجاز قرآن است؟
ب- خداوند در این آیه تأکید می‌کند که اگر قرآن از جانب ..... بود قطعاً ..... و ..... در آن یافت می‌شد. (کتاب درسی، صفحه ۴۰)
۱۳۲. ۷. دعوت قرآن کریم به تدبر در عبارت «فلا يتدبرون القرآن» بیانگر کدام جنبه از این اعجاز الهی است؟ (کتاب درسی، صفحه ۳۷)
۱۳۳. ۸. نهایت عجز و ناتوانی مخالفان الهی بودن قرآن با بیان کدام عبارت از سوی خداوند بیان شده است؟ (کتاب درسی، صفحه ۳۷)
- الف) فأتوا بسورة مثله
ب) يأتوا بمثل هذا القرآن
۱۳۴. ۹. منظور از «آن چه مورد نیاز است» در فرمایش امام باقر (ع): «خداوند آن چه را که امت تا روز قیامت به آن احتیاج دارد، در کتابش (قرآن) آورده است.» چیست؟ (کتاب درسی، صفحه ۴۱)
۱۳۵. ۱۰. این فرمایش امام باقر (ع) که: «خداوند آنچه را که امت تا روز قیامت به آن احتیاج دارد، در کتابش (قرآن) آورده است.» در راستای چه موضوعی است؟ (کتاب درسی، صفحه ۴۱)

۱۳۶. ۱. اعجاز لفظی قرآن کریم از همان آغاز نزول، مورد توجه همگان و حتی مخالفان قرار گرفته بود. (کتاب درسی، صفحه ۴۰)
۱۳۷. ۲. «رسایی تعبيرات با وجود اختصار»، از جنبه‌های محتوایی اعجاز قرآن کریم است. (کتاب درسی، صفحه ۴۰)
۱۳۸. ۳. قرآن کریم کارهای خارق‌العاده‌ای که پیامبران انجام می‌دادند و هیچ‌کس بدون تأیید و اذن خداوند قادر به انجام آن‌ها نبود را «معجزه» می‌خواند. (کتاب درسی، صفحه ۳۷)
۱۳۹. ۴. عدم تعارض و ناسازگاری بین آیات قرآن که شامل بیش از شش هزار آیه است، نشان از جامعیت این کتاب آسمانی دارد. (کتاب درسی، صفحه ۴۰)
۱۴۰. ۵. اعجاز محتوایی قرآن، برای کسانی که زبان قرآن را نمی‌دانند و از ترجمه استفاده می‌کنند نیز قابل فهم و ادراک است. (کتاب درسی، صفحه ۴۰)

اصطلاحات زیر را تعریف کنید

۱۴۱. ۱. تحدّی: (کتاب درسی، صفحه‌های ۳۷ و ۳۸)
۱۴۲. ۲. معجزه: (کتاب درسی، صفحه ۳۷)

تشخیص پاسخ صحیح

۱۴۳. ۳. نفوذ خارق‌العاده قرآن کریم در افکار و قلوب کسانی که حتی زبان قرآن را نمی‌دانند، بیانگر کدام وجه از اعجاز این کتاب آسمانی است؟
 (۱) اعجاز محتوایی که نشان می‌دهد قرآن از قلم هیچ اندیشمندی تراوش نکرده و کلام خداوند است.
 (۲) اعجاز لفظی که نشان می‌دهد قرآن از قلم هیچ اندیشمندی تراوش نکرده و کلام خداوند است.
 (۳) اعجاز محتوایی که شیرینی بیان و ساختار زیبا و آهنگ موزون نشانه‌های آن است. (کتاب درسی، صفحه ۴۰)
۱۴۴. ۴. کدام مورد، مفهوم روایت زیر را بیان نموده است؟
 «خداوند آنچه را که امت تا روز قیامت به آن احتیاج دارد در کتابش آورده است.»
 (۱) بیش از شش هزار آیه در یک هماهنگی بی‌نظیر درباره زندگی بشر و سوالات او در همه دانش‌ها پاسخ گفته است.
 (۲) قرآن کریم با زیباترین کلمات در تمام طول عمر پیامبر و به صورت تدریجی برنامه هدایت را ارائه نموده است.
 (۳) قرآن فقط از امور معنوی یا آخرت و رابطه انسان سخن نمی‌گوید، بلکه برنامه‌ای جامع در اختیارش قرار می‌دهد. (کتاب درسی، صفحه ۴۱)
۱۴۵. ۵. اشاره قرآن کریم به «حرکت زمین و تشبیه زمین به ذلول» و عبارت قرآنی «آسمان را با قدرت خود برافراشتیم و همواره آن را وسعت می‌بخشیم» به ترتیب، به کدام عنوان از جنبه‌های اعجاز قرآن کریم اشاره دارد؟
 (۱) ذکر نکات علمی بی‌سابقه - جامعیت و همه‌جانبه بودن
 (۲) ذکر نکات علمی بی‌سابقه - ذکر نکات علمی بی‌سابقه
 (۳) جامعیت و همه‌جانبه بودن - ذکر نکات علمی بی‌سابقه (کتاب درسی، صفحه‌های ۴۱ و ۴۲)
۱۴۶. ۶. کدام مورد بیانگر جنبه‌های اعجاز لفظی قرآن کریم است؟
 (۱) عدم وجود تعارض و ناسازگاری و هماهنگی وصف‌ناپذیر الفاظ قرآن
 (۲) رسایی تعبيرات با وجود ایجاز و اختصار و فصاحت و بلاغت این کتاب
 (۳) توجه به استفاده از الفاظ هماهنگ با فرهنگ مردم حجاز و تأثیرپذیری از آن (کتاب درسی، صفحه‌های ۳۹ و ۴۰)
۱۴۷. ۷. کدام آیه، «آمی بودن پیامبر» را نشانی بر اعجاز جاودانه او، معرفی می‌کند؟
 (۱) «و ما کنت تتلو من قبله من کتاب و لا تخطه بيمينک اذا لارتاب المبطلون»
 (۲) «فلا یندبرون القرآن و لو کان من عند غیرالله لوجدوا فیه اختلافا کثیرا»
 (۳) «قُلْ لَئِنِ اجْتَمَعَتِ الْأُنسُ وَالْجِنُّ عَلَىٰ أَنْ يَأْتُوا بِمِثْلِ هَذَا الْقُرْآنِ لَا يَأْتُونَ بِمِثْلِهِ» (کتاب درسی، صفحه ۴۳)
۱۴۸. ۸. موضع‌گیری سران مکه و بزرگان قریش در برابر دعوت پیامبر اسلام (ص) که مانع ورود مردم به خانه پیامبر و مانع استماع آیات شریفه قرآن می‌شدند، خود نشانه‌ای بر ..... قرآن کریم است.
 (۱) اعجاز محتوایی (۲) اعجاز لفظی (۳) تأثیرناپذیری از عقاید دوران جاهلیت (کتاب درسی، صفحه‌های ۳۹ و ۴۰)

۱۴۹. ۹. معیار سنجش متون ارائه‌شده از سوی مخالفان قرآن برای اثبات غیر الهی بودن آن چیست؟
(کتاب درسی، صفحه ۳۸)
- ۱) مورد تأیید مراکز علمی بودن
  - ۲) هماهنگی جملات و رسایی تعبیرات
  - ۳) اعتراف مردم و دانشمندان

۱۵۰. ۱۰. این که در قرآن بیش از ۷۷۰ بار از کلمه «علم» استفاده شده است، نشان دهنده کدام اعجاز محتوایی این کتاب آسمانی است؟
(کتاب درسی، صفحه‌های ۴۱ و ۴۳)
- ۱) جامعیت و همه‌جانبه بودن
  - ۲) تأثیرناپذیری از عقاید دوران جاهلیت
  - ۳) ذکر نکات علمی بی‌سابقه

پاسخ کوتاه

۱۵۱. ۱. مبارزه قرآن کریم با آداب جاهلی و رسوم خرافی و سخن گفتن از موضوعاتی همچون عدالت‌خواهی و علم‌دوستی در راستای کدام موضوع قابل توضیح است؟
(کتاب درسی، صفحه ۴۱)
۱۵۲. ۲. چرا هرگاه پیامبری نازل می‌شد، کارهای خارق‌العاده‌ای انجام می‌داد که هیچ کس بدون تأیید و اذن خداوند قادر به انجام آن‌ها نبود؟
(کتاب درسی، صفحه ۳۷)
۱۵۳. ۳. موزون بودن کلمات و رسایی تعبیرات مربوط به کدام یک از جنبه‌های اعجاز قرآن کریم است؟
(کتاب درسی، صفحه‌های ۳۹ و ۴۰)
۱۵۴. ۴. آسان‌ترین راه برای غیرالهی نشان دادن اسلام و قرآن کریم چیست؟
(کتاب درسی، صفحه ۳۸)
۱۵۵. ۵. اعجاز قرآن کریم از چند جنبه قابل بررسی است؟
(کتاب درسی، صفحه ۳۹)
۱۵۶. ۶. چرا خداوند برای بیان معارف ژرف و عمیق قرآن، زیباترین و مناسب‌ترین کلمات و عبارات را انتخاب کرده است؟
(کتاب درسی، صفحه ۳۹)
۱۵۷. ۷. چرا قرآن کریم کارهای خارق‌العاده پیامبران را «آیت» نامیده و دانشمندان این کارها را «معجزه» می‌نامند؟
(کتاب درسی، صفحه ۳۷)
۱۵۸. ۸. خداوند برای اثبات نهایت عجز و ناتوانی شکاکان نسبت به الهی بودن قرآن کریم به آنان چه پیشنهادی داده است؟
(کتاب درسی، صفحه ۳۷)
۱۵۹. ۹. معجزه آخرین پیامبر الهی که می‌خواهد از جانب خداوند برای همه زمان‌ها باشد، باید چه ویژگی‌هایی داشته باشد؟
(کتاب درسی، صفحه ۳۷)
۱۶۰. ۱۰. کدام حقیقت از همان آغاز نزول مورد توجه همگان و حتی مخالفان قرار گرفته بود؟
(کتاب درسی، صفحه‌های ۳۹ و ۴۰)

پاسخ کامل

۱۶۱. ۱. اعجاز لفظی قرآن کریم را تبیین کنید.
(کتاب درسی، صفحه‌های ۳۹ و ۴۰)
۱۶۲. ۲. چهار مورد از ویژگی‌های مربوط به اعجاز لفظی قرآن کریم را بیان کنید.
(کتاب درسی، صفحه‌های ۳۹ و ۴۰)
۱۶۳. ۳. ساختار زیبا و آهنگ موزون و دلنشین کلمات، شیرینی و رسایی تعبیرات با وجود اختصار قرآن کریم سبب چه شده بود (در صدر اسلام)؟
(کتاب درسی، صفحه ۴۰)
۱۶۴. ۴. زیبایی لفظی قرآن کریم در طول تاریخ سبب چه شده است؟
(کتاب درسی، صفحه ۴۰)
۱۶۵. ۵. منظور از اعجاز محتوایی قرآن کریم چیست؟
(کتاب درسی، صفحه ۴۰)
۱۶۶. ۶. توضیح دهید که چگونه قرآن کریم، «در عین نزول تدریجی، انسجام درونی» دارد؟
(کتاب درسی، صفحه ۴۰)
۱۶۷. ۷. «تأثیرناپذیری از عقاید دوران جاهلیت» به‌عنوان یکی از جنبه‌های اعجاز محتوایی قرآن به چه معناست؟ (توضیح دهید)
(کتاب درسی، صفحه ۴۱)
۱۶۸. ۸. از موارد اعجاز محتوایی قرآن کریم، «جامعیت و همه‌جانبه بودن» قرآن کریم را تشریح نمایید.
(کتاب درسی، صفحه ۴۱)
۱۶۹. ۹. «ذکر نکات علمی بی‌سابقه در قرآن» به‌عنوان یکی از مصادیق اعجاز محتوایی قرآن را بیان کنید.
(کتاب درسی، صفحه ۴۱)
۱۷۰. ۱۰. «حرکت زمین» از نمونه‌های اعجاز محتوایی قرآن را مورد تبیین قرار دهید.
(کتاب درسی، صفحه ۴۲)

مدت امتحان: ۷۰ دقیقه		آزمون ۱ (درس‌های ۱ تا ۳)	سؤالات امتحانی درس دین و زندگی ۲
ردیف	سؤالات	نمره	
	آیات و احادیث		
۱-۵	مطابق آیه «رسلًا مبشرين و منذرين لئلا يكون على الناس على الله حجة...» علت ارسال رسولان چیست؟	۰/۵	
۲-۵	مطابق حدیث شریف رسول گرامی (ص) که می‌فرماید: «إنا معاشر الأنبياء أمرنا أن...» در بستر هدایت تشریحی خداوند انبیاء به چه امری فرمان داده شده‌اند؟	۰/۵	
۳-۵	در آیه شریفه «قل لئن اجتمعت الناس و الجن على أن...» حتی با وجود اجتماع چه شرایطی، آوردن کتابی مانند قرآن توسط منکران الهی بودن بی‌ثمر خواهد بود؟	۰/۵	
۴-۵	مطابق حدیث امام باقر (ع): «خداوند آنچه را که امت تا روز قیامت به آن احتیاج دارند، در کتابش آورده است» منظور از «آنچه مورد نیاز است» چیست؟	۰/۵	
	درست یا نادرست بودن جمله‌های زیر را مشخص کنید.		
۵-۵	خداوند هر دسته از مخلوقات را متناسب با ویژگی‌هایی که در وجودشان قرار داده هدایت می‌کند.	۰/۵	
۶-۵	هر چند که پیامبران در اصول ممکن است با هم تفاوت‌هایی داشته باشند، اما راه همه آن‌ها یکی است.	۰/۵	
۷-۵	از گذشته تاکنون مخالفان قرآن نوشته‌هایی ارائه داده‌اند که با مَدَاقِه بعضی از آن‌ها پذیرفته شده‌اند.	۰/۵	
۸-۵	اعجاز محتوایی قرآن کریم موجب نفوذ خارق العاده این کتاب آسمانی در افکار و قلوب شد.	۰/۵	
۹-۲	هر کدام از «موارد سمت راست» به کدام‌یک از «موارد سمت چپ» مربوط است؟ (یک مورد اضافه است.)	۲	
	<p>الف) استفاده از مناسب‌ترین کلمات</p> <p>ب) صحبت در مورد تمام مسائل حیات</p> <p>ج) دقیق بودن آیات حتی از اعضای بدن</p> <p>د) صحبت از موضوعاتی چون عدم دوستی و معنویت</p>		
	<p>۱) اعجاز لفظی</p> <p>۲) انسجام درونی در عین نزول تدریجی</p> <p>۳) تأثیرناپذیری از عقاید دوران جاهلیت</p> <p>۴) ذکر نکات علمی بی‌سابقه</p> <p>۵) جاهلیت و همه جانبه بودن</p>		
	اصطلاحات زیر را تعریف کنید.		
۱۰-۱	فطرت:	۱	
۱۱-۱	تحول:	۱	
	پاسخ درست را تشخیص دهید.		
۱۲-۵	الف) هر کدام از مصرع‌ها، به ترتیب بیانگر کدام‌یک از نیازهای اساسی و برتر انسان است؟ «از کجا آمده‌ام آمدنم بهر چه بود / به کجا می‌روم آخر نمایی وطنم» ۱) درک آینده خویش - درک آینده خویش ۲) کشف راه درست در زندگی - شناخت هدف زندگی ۳) شناخت هدف زندگی - درک آینده خویش	۰/۵	
۱۳-۵	ب) کدام مورد از خواسته‌های اسلام از انسان در عرصه عمل است؟ ۱) اعتقاد به سرای عدل الهی ۲) دوری از شرک ۳) بنای جامعه‌ای دینی بر مبنای عدالت	۰/۵	
۱۴-۵	ج) چه دینی می‌تواند برای همیشه ماندگار باشد؟ ۱) متناسب با درک انسان‌ها باشد. ۲) توان پاسخ دهی به نیازها را دارا باشد. ۳) تحریف نشده باشد.	۰/۵	
	به سؤال‌های زیر پاسخ کوتاه دهید.		
۱۵-۵	پاسخ نیازهای اساسی باید چه ویژگی داشته باشد؟ فقط نام ببرید.	۰/۵	
۱۶-۵	چگونه می‌توان به پاسخ سؤالات اساسی دست یافت؟	۰/۵	
۱۷-۵	لازمه ماندگاری یک پیام چیست؟	۰/۵	
۱۸-۵	معجزه آخرین پیامبر الهی باید چه ویژگی داشته باشد؟	۰/۵	
	به سؤال‌های زیر پاسخ کامل دهید.		
۱۹-۷/۵	کسی که می‌تواند به سؤالات ما در مورد زندگی، پاسخ صحیحی بدهد، دارای چه ویژگی‌هایی است؟	۷/۵	
۲۰-	«تحریف تعلیمات پیامبر پیشین» از علل فرستادن پیامبران متعدد را توضیح دهید.		
۲۱-	توجه به نیازهای متغیر در عین توجه به نیازهای ثابت را توضیح دهید.		
۲۲-	چرا می‌گوییم تنها دینی که توان هدایت مردم به راه درست را دارد، اسلام است؟		
۲۳-	از نکات عالی بی‌سابقه «انبساط جهان» را شرح دهید.		
	با مطالعه مطلب زیر، به سؤال پاسخ دهید.		
۲۴-	نویسنده رمانی را در نظر بگیرید که بعد از گذشت چندین سال از فعالیت خود و نوشتن کتاب‌های متعدد وقتی به اولین اثر خود مراجعه می‌کند، می‌بیند که چقدر خامی و اشتباه در آن است و حتی چقدر آن کتاب می‌تواند بهتر باشد، این موضوع به کدام‌یک از اعجاز محتوایی قرآن می‌تواند مربوط باشد؟	۱	
جمع	موفق و سربلند باشید	۲۰	